

Erdélyi Z. János

A szolga*

Nos, érdekes történetecske, mondhatom!*
Nem is terem akármely ég alatt ilyen.
Ehhez görög hon antik lelkületje kell.

Nem is tudom, melyik részlettel kezdjem el.
Tulajdonképpen nagy Kreonról szólanék,
habár vele másokra is emlékezem.

Oedipusról, az elődjéről legkivált,
hisz ővele kezdődött minden szörnyüség.

Lássuk tehát! Az volt mindennek ős-oka,
hogy Théba városát megtámadá a Szfinx,
és Oedipusz volt képes csak legyőzni őt.
Így lett királyunk, és királynénk új ura.

Négy gyermekük lett: két fiú és két leány.
Polüneikész és Eteoklész egyfelől,
Antigoné s vele Iszméné másfelől.
Én láttam őket itt az oszlopok között
királyi sarjként szép sorjában nőni fel.

A két fiú megölte egymást vad csatán:
az apjuk átka ily módon beteljesült.

Na ja, én már igen régóta élek itt
a palotában. Akkortájt voltam gyerek,
hogy idehoztak szolgálni a nagy királyt
mint szabad ember és nem rabszolgák fia.
Még Oedipusz volt akkor az uralkodó.

Először voltam mindenés uram körül.
Aztán szolgáltam Iokaszté úrnőmet is.
S közben tanultam mindent, amit csak lehet.
Még elképzelni is sok, mennyi érdekes
dolgot tapasztalhatni egy ilyen helyen.

* Egy „rejtőzködő irodalmi szereplő” rajza a 30 közül – a szerző *Halhatatlan villanások – halhatatlan rejtőzködők* című megjelenés előtt álló kötetéből (Napkút Kiadó)

Mi, szolganép, itt láthatatlanok vagyunk.
 Vagy mondjuk inkább úgy, hogy észrevétlenek.
 Mint megszokott és használt régi bútorok,
 mikkel törődni nem kell, hisz nincs életük,
 így lelkük sincs. Tehát csak holt tárgyak vagyunk.
 Előttünk nem kell rejtőzködni senkinek.
 Ezért felőlük minden titkot megtudunk,
 amit gondolnak, mondanak, cselekszenek.
 A legféltettebb érzésekről is tudunk:
 ki kit szeret, kíván, akar, kiért eped
 reménytelenül avagy viszonzva épp;
 testvér testvére párját hogy gyalázza meg;
 testvére testvért bűnös ágyban mint ölel;
 vagy gyilkosként ki kinek életére tör.

De pont mert észrevétlenül vagyok jelen,
 mindent kileshetek és kihallgathatok,
 s mit látok-hallok, abból válogathatok,
 belőlük mi a fontos, mi lényegtelen.
 Hogyan használható fel e tudásanyag?
 Miből lehet erőre – pénzre! – tenni szert?

Minden titoknak ára van, jól tudjuk ezt.
 A kérdés mindig az csupán, mi mennyit ér.
 S a győztes váltig az, ki legtöbbet kínál.

Egy szolga akkor jó, ha néma, mint a sír.
 Ha gazdájának minden szándékát lesi.
 Ha gazdájának minden vágyát ismeri.
 S beteljesíti ezt a vágyat szolgamód.
 Ha úrnőjét ölelni képes férfiként,
 mit annak férje már megadni képtelen.
 Vagy kis szüzeknek megmutatni, hogy lehet
 változatossá színeznii az életük.

Seközben mennyi minden meg nem tudható
 az állam Első Emberéről kéz alatt!
 Mert hát az ágyban legbeszédesebb a száj,
 s olyasmit is kivall, mit másképpen soha.
 Így tudni ki királyunk intim dolgait,
 s a többi nagynak titkolandó stiklijét.
 Mindeme információk idő után
 csengő zenéjű aranypénzre válthatók.

Kreon király – köztünk maradjon – ostoba!
 Hatalmát oly ügyért használja fel, mi becstelen.
 Elmondanám neki, de szolgaként hogyan
 merhetnék én tanácsot adni? Lányait
 rábízta Oedipusz, viselje gondjukat,
 s ne hagyja őket koldusokként tengeni.
 De ő régen feledte már ígérését.
 Antigoné fejére azért mért halált,
 mert holt fivérét méltó mód temette el,
 nem hagyva, hogy vadak szaggasák tetemét.
 Szerelme, Haimon, Kreon egyetlen fia
 leszúrta önmagát, követve kedvesét
 a megváltó halálba.
 Eurüdiké királyné sem élte túl
 fia halálát. Mint beszélük, tört döfött
 keblébe, ám előbb megátkozta Kreont.

Csak én tudom, valós halála mint esett.
 Amint Haimon halála hozzá eljutott,
 az egyik őrtől elragadta fegyverét,
 belső szobáin jajgatón általfutott,
 s a házi oltár lépcsőjére rogyva le,
 a tört próbálta kebelébe mártani.
 Hanem kezében nem maradt elég erő,
 s a bátorsága is tán megfogyatkozott.

És akkor észrevett, amint követtem őt.
 Magához intett és könyörgőn nézve rám
 kezembe adta sorsfordító vad vasát,
 és kényszerített siettetni végzetét.
 Én szúrtam át a szívét és nem önmaga,
 habár a látszat ömellelte szólt bizony,
 és soha senki nem kérdőjelezte meg.

Úgy tudja ezt Kreon is, hogy a hitvese
 maga okozta vesztét, és ez, amig él,
 rabláncon tartja elméjét, s véletlenül
 se jut eszébe, hogy a tettes én vagyok,
 pedig de boldogan juttatna engem is
 halálra, hogy a lelkét béke szállja meg.

Makacs számár Kreon, nem hallgat senkire.
 Theiresziásznak bölcs szavára rá se ránt,
 pedig a vén jós épp elégszer róttá meg.

Tévedhetetlen! Annak tartja önmagát,
és észre sem veszi, hogy rossz előjelek
kísérik útját már régóta mindenütt.
Vélt nagyszerűségének téves képzelete
a józanságát felemészti teljesen.

Az emberek hullnak körötte, mint a légy;
azok, kik hozzá közel álltak valaha.
Nem gyászolta Oedipusz lányát s két fiát.
Haimon halála közelebről rázta meg,
s csak Eurüdiké tragédiája szült
lelkében meghasonlást, túl későn ugyan.

Kreon azóta pusztá, elhagyott sziget,
ahol csak ő él mint király s alattvaló,
mint legfőbb bíró és mint kegyetlen bakó.
Alattvalóként gyilkosság bűnébe hullt,
királya hát törvény kezébe adta őt,
s a legfőbb bíró szerint halált érdemel.
A kegyetlen bakón van most tehát a sor,
hogy a király s a bíró bűsz ítéletét
beteljesítse végül az alattvalón.

És ezzel végleg be is zárul, ím, a kör.

A nagyok így pusztulnak el egymás után,
amíg legvégül már írmagjuk sem marad...

És bármi történt, mindig rajtam volt a sor,
hogy tudtul adjam urunknak a szörnyü hírt.
És lett belőlem idővel halálmadár,
ki mást se tud, mint pusztulást jelenteni.

És mégis, mégis úgy rendelkezett a Sors:
egyetlen ember az, ki túlél mindeket,
és ez az ember: én, a szolga – senki más!

Szekszárd, 2017. július 1–4.

Kis Pál István
 Szekszárdi harangok

...Lám...

azt hittem, már végképp árvaságra vagyok,
 elhagytak az egek, s elhagytak a végső
 fohással hitüket felhőkbe vetelő,
 feketékbe hulló, fehérló angyalok...

Csorgatták az árnyat sötét szurdokokból
 felém kapaszkodó álnok polip-rémek,
 fázó tenyerekbe dermed így a lélek,
 kékül, ha az ujja jéggyöngyöket morzsol...

S míg a decemberi zúzmarás fehérre
 káprázata múltán ráébredne végre,
 azt súgja az Álom: Ne kételkedj! Remélj!

Jön, a csillagpárát égboltjára hintve,
 jön, hogy vacogásod dallá melegítse,
 harangok szavával velem üzen az Éj!

...rám...

rám lelnek és körbetáncolnak a fények,
 ingecskékbe bújva dalolnak a hangok,
 úgy emelik égre zengve a harangot,
 csillagfény-jászolba dajkálja az ének...

Bársony lett a kertek kabátja a dérrrel,
 minden kicsi házon fényével az ablak
 jégrózsákat árul remélt holnapoknak,
 tudva, hogy derűje hálakönnyet érlel...

Hószín lepedőjét körbeteregetve
 pihepuhaságot kereng az este,
 s miközben integet: Itt vagyok! Itt! Hahó!

pillámra leheli csókját a hópehely,
 szellőhintőjáról leszállva társra lel;
 választottja lettem – ámít a kis csaló...

...már...

minden torony felől égi zsongást hallok,
körülttem a zúgás csengve-bongva árad,
szólítják a mennyből mind a harsonákat,
angyalok szaván a szekszárdi harangok...

Felragyogó fények rajongják a várost,
dajka lelkű gyámja hermelinpalástja,
s míg a lámpák sorát tejút fénye járja,
mosolyogva int az Ünnepe asztalához.

...nem áltatom magam, mulandó e csoda,
nem ülhetünk mindig, nem ülhetünk oda...
mégis, ha az Álom néha elcsatangol,

csillagporba lépő vándor lesz az égen,
olyankor majd mindig hallani remélem,
mennyei dalát, ha szekszárdi harang szól!

Szekszárd, a kedves

Magas már néha a Bartina,
fülemben a szívem
sértetten zakatol,
szusszanok néhányat,
de nem hagyom annyiba',
majd fenn megpihenek
a dombtetőn valahol...
Még csábít lentről a felfele,
ahogy a megszokott
kedves, az ölelés,
megyek, hogy lássam,
a város ott van-e,
szépnek látja-e még
szemem, ha körbenéz?
Árnyékba bújik a régi pad,
reccsen, ha ráülök
az időn merengve,
a görgő kavicsból
ijedő gyík szalad,
s egy bátor katica
rászáll a kezemre...
Az árnyam elindul keletnek,

vele tart a szem s a hír:
közeleg az alkony,
míg ott lenn a házak
fényből fürdőt vesznek,
hagyom, hogy az emlék
elibém szaladjon...

***

Nem szülöm e város, de nem is mostohám,
szerelmem, ki titkait fülembé sugdosta,
s ha esténként forró ölére vont,
úgy csókolt meg, ahogy
anya nem csókolna...
Hogy szolgáljam, soha, s eskümet se kérte,
meghagyott büszkének minden ölelésben,
a régi szenvedélyt, ahogy megidézem;
látom, a termő gondolat
érte volt, s nem értem.

***

Merthogy a város nem csak kő, homok,
vasbeton, acél meg tükröző síküveg,
komoly arcú férfiak lakják,
dallal ölelő asszonyok,
és persze sok maszatos gyerek.
A város, az a százados platánsor,
a Séd-parti sétákon melázó Babits,
az úttesten pattogó gesztenyékre
vállá felett visszánéző Mészöly,
na és az angyalokban hívő Baka,
ki úgy *volt*, hogy van is...
És körbe, mind a dombok,
a lány, asszonyos keblek,
a borral vemhes hordók,
a kéjjel csapra vertek,
a borról s a pohárról
hírré zengett ének;
bizony, hogy ez Szekszárd –
mondják is a vének...

***

Bennem van e város,
mint teremtő akarat,
s tán a városban én...
néhány lenyomattal,
közöttük a legtöbb
már csak pusztá adat,
a „hol volt, hol nem volt”
már csak mese habbal.
Ha a kedves ölel,
csak a jelen fontos,
a múlt s a jövőendő
buta képtelenség,
hisz az ölelkezés
múltunktól eloldoz,
s nem tudjuk, a jövő
lesz-e arra mentség.

***

Magas már néha a Bartina,
de lefelé könnyebb,
egyre könnyebb menni,
most, hogy láttam a kedvest,
csitul a szív zaja,
ám azt a szenvedélyt
nem csitítja semmi.
Elköszön a Nap is,
alkony-óbort töltve,
már ő se marasztal,
tudja, randevúsom...
Megyek, hogy a várost
lámpafénykörömbe
öleljem, ha enged
köntöséhez nyúlnom.

Tolna-táji körkép

a Bati-kereszt kilátóról

Mintha csak tenyerén hordaná az Isten,
hadd lássam: íme, a csoda, a teremtés,
 úgy terül itt a táj körém heverészve,
 mint a lecsengő dallam, a zengés,
 a szerető pillahunyt szemérme,
 s ölére von megejtő-szelíden.

Mintha csak szerelmét becézne a kedves,
látom már tárulni a rejtett völgyeket,
 ölé a bőségnak, termékeny igéknek,
 s kábán hallgat a hitvány képzelet,
 mert ahol így költ nektárt az ének,
 vigaszt lel a máshol talán vesztés.

Mintha csak az idő várna itt szemtanút,
 láthatom Bonyhádon Vörösmartyt, Perczelt,
 a törökre készülni – Ozorán – Pipót,
 Kömlőd várában Bottyánt, ki felkelt,
 s Borjádön Petőfit, a lázadót,
 Rácegresen Illyést, a halk szavút.

Mintha csak teret tágulna körém a kék,
 nem kell itt messze néző, nagyító üveg!
 Látni a Gemencet, dájjárta Gyulajt,
 elég a lélek, csak az érti meg,
 mért hallja a fül ily távol is a zajt,
 s a harangszót a messzi-messzi Ég?

Mintha csak háznépét számlálná a gazda,
 sort állnak a falvak s városok tornyai,
 odalenn a Sárköz: Ócsény, Decs vidéke,
 fentebb Zomba s a tetőn Udvari.
 Tolna és Paks a Duna-part éke,
 pártáját a víz ezüstje varrta.

Itt bizonyság az Úr boldogisten volta,
 a kegy, hogy kenyerem javát ide tette,
 ahonnan látom a szőke búzamezőt,
 s hogy fürtökkel roskad szőlőskertje;
 hol úgy adott borral dalos időt,
 legyen honom s derűm e táj, Tolna!